

Motion till riksdagen

1988/89:Sf221

av Martin Olsson (c)

Kvittningsrätt vid beräkning av pensionsgrundande inkomst

Rätten att vid beräkning av pensionsgrundande inkomst kvitta underskott i en förvärvskälla mot överskott i en annan förvärvskälla avskaffades fr.o.m. 1982. Tidigare var det tillåtet att kvitta underskott i en rörelse mot överskott i en annan rörelse liksom underskott från ett jordbruk mot överskott i ett annat jordbruk.

Den uteblivna kvittningsrätten kan för den som har mer än en verksamhet leda till synnerligen höga socialförsäkringsavgifter i förhållande till vederbörandes nettoinkomst om någon av hans verksamheter lett till underskott.

Eftersom det av olika skäl, t.ex. rättviseskäl och vikten av att underlätta kombinationssysselsättning på landsbygden, finns anledning att återinföra och helst vidga kvittningsrätten har jag i motioner (1985/86:Sf210, 1986/87:Sf218 och 1987/88:Sf213) sedan 1986 framfört krav härom.

Riksdagsmajoriteten har tyvärr avslagit mina motioner. Men eftersom det är inkonsekvent av samhället att ha regler som motverkar kombinationssysselsättning på landsbygden finner jag – inte minst mot bakgrund av kampanjen "Hela Sverige skall leva" – anledning att åter ta upp frågan.

Vad gäller strävanden att få – eller behålla – en levande landsbygd vill jag erinra om att jag fr.o.m. 1981 årligen motionerade om ändringar i jordförvärvslagen för att ge bättre förutsättningar för bevarande av även mindre jordbruksfastigheter – gärna i kombination med annan verksamhet – som självständiga brukningsenheter. 1987 genomfördes äntligen de av mig och mina medmotionärer begärda ändringarna.

Enligt den nya synen på landsbygden som nu alla tycks ställa upp för skall olika typer av kombinationsföretag underlättas på landsbygden för att ge tillräckligt befolknings- och därmed serviceunderlag.

Men det räcker inte bara med ändringar i jordförvärvslagen och med kampanjer. Olika regler för företagsamhet, beskattning och avgiftsuttag är exempel på andra områden där reformer kan behövas för att förbättra de reella möjligheterna för kombinationsföretag på landsbygden.

Förbudet mot att kvitta underskott i en förvärvskälla mot överskott i en annan förvärvskälla när det gäller beräkning av underlaget för pensionsgrundande inkomst och därmed för underlaget för egenavgifter är exempel på regler som kan göra det oförmånligt för en person att driva flera verksamheter, t.ex. ett mindre jordbruk och en mindre rörelse i kombination.

I konsekvens med den nya positiva synen på landsbygdsutveckling och kombinationsföretag på landsbygden bör nu riksdagen på nytt ta upp frågan om kvittningsförbudet.

Hur det nuvarande systemet kan drabba en småföretagare som kämpar för att bygga upp och vidmakthålla två olika rörelser på landsbygden har jag visat bl.a. i fjolårets motion (1987/88:213). Kortfattat kan jag nämna att det gällde en person i en glesbygd som tillsammans med sin hustru drev taxirörelse och dessutom en liten snickeriverkstad på sitt jordbruk. Taxirörelsen gav ett överskott på 41.900 kronor medan snickeriverkstaden och jordbruket visade ett underskott på 32.405 kronor. Hans nettointäkt blev således mindre än 10.000 kronor. Trots detta debiterades han 13.593 kronor i socialförsäkringsavgifter eftersom han ej fick kvitta underskottet mot överskottet.

Att driva flera verksamheter kan i en glesbygd, som nämnda exempel kommer ifrån – men även i många andra situationer – vara nödvändigt för en småföretagare och vara helt acceptabelt. Likaså måste det vara helt acceptabelt att verksamheter vissa år – och speciellt under uppbyggnadsskedet men även vid motgångar av olika slag – kan leda till underskott.

Med den nya syn på vikten av kombinationssysselsättning på landsbygden för att behålla denna levande, som vi lyckligtvis nu fått gehör för, torde det bli allt vanligare med kombination av ett jordbruk med någon form av rörelse. Bl.a. för att inte motverka en sådan positiv utveckling på landsbygden är det viktigt att sådana företagare inte drabbas av – i förhållande till nettoinkomsten – oskäligt höga egenavgifter.

Det är att märka att gällande regler leder till stora skillnader i socialavgifter för en småföretagare om han kan driva verksamheten inom det som redovisas som en rörelse eller ett jordbruksföretag inom vilket över- och underskott på olika verksamheter automatiskt kvittas jämfört med om han måste formellt ha verksamheten uppdelad på två eller flera rörelser eller jordbruksföretag.

Utskottsmajoritetens avslagsmotivering, senast i betänkandet SfU 1988/89:1, har varit "att det inte kan godtas att en försäkrads framtida pension skulle kunna begränsas genom möjlighet till kvittning vid beräkning av den pensionsgrundande inkomsten".

Men detta måste enligt min mening vägas mot vad den enskilde kan orka med ekonomiskt att betala i avgifter, särskilt under ett uppbyggnadsskede av en egen verksamhet såsom i det exempel jag nämnt. Dessutom saknas – i stor utsträckning som jag redovisat i andra motioner – samband mellan avgifter och förmåner i socialförsäkringssystemet för en mindre företagare.

Man bör kunna komma till rätta med problemet genom att underskott i förvärvskälla inom rörelse och jordbruk skall få kvittas fullt ut mot överskott i annan förvärvskälla inom något av dessa inkomstslag vid beräkning av pensionsgrundande inkomst och därmed vid beräkning av egenavgifterna. Att begränsa kvittningsrätten till kvittning av underskott i rörelse mot överskott i just rörelse och motsvarande inom jordbruk torde knappast vara motiverat utan kvittning bör även få ske mellan rörelse och jordbruk, eftersom det kan finnas starka skäl för den som driver ett mindre jordbruk att dessutom driva en verksamhet i form av rörelse för att få tillfredsställande sysselsättning och ekonomi för familjen.

Det bör tilläggas att en rätt till kvittning mellan olika förvärvskällor inte innebär någon skyldighet att utnyttja denna rätt. Den företagare som har intresse av att få högre ATP-poäng kan självklart avstå från att utnyttja rätten.

Med hänsyn till att kvittningsförbudet vid beräkning av egenavgifter kan ge orättvisa och ekonomiskt känbara resultat för berörda småföretagare bör frågan om återinförande av kvittningsrätten utredas skyndsamt och förslag framläggas så snart som möjligt.

Mot. 1988/89
Sf221

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag om införande av kvittningsrätt mellan olika förvärvskällor vid beräkning av pensionsgrundande inkomst.

Stockholm den 13 januari 1989

Martin Olsson (c)